

فرهنگی، هنری و پژوهشی

(سال هفتم، دی ماه ۷۷)

به زبان‌های فارسی و گیلکی، ۱۵۰ تومان

ISSN: 1023-8735

□ یک خنجر زخم

□ از گذشته‌های دور با یاد پاینده

□ محرومیت گیلان شرم آورتر از آن چه تصور گردد

□ نظری به قالیچه میرزا کوچک خان جنگلی در موزه فرش ایران

□ وضعیت معادن و مواد معدنی در گیلان

□ علی‌عمو، نخستین داستان کوتاه نویس ایرانی

□ کنکاشی در ترانه‌های عامیانه رضا خراتی

□ بخش گیلکی: شعر، داستان، فولکلور و...

شماره ۵۱

گیله‌وا

شماره استاندارد بین‌المللی ۸۷۳۵ - ۱۰۲۳

ماهنامه فرهنگی، هنری و پژوهشی

(گیلان‌شناسی)

صاحب امتیاز و مدیر مسئول

محمد تقی پوز احمد جکتاجی

نشانی پستی

(برای ارسال نامه و مرسولات)

رشت: صندوق پستی ۴۱۷۲ - ۴۱۶۳۵

نشانی دفتر

(برای مراجعات مستقیم)

رشت: حاجی آباد (خیابان انقلاب)

ساختمان گهر - داخل پاساژ طبقة دوم

تلفن ۲۰۹۸۹

GILAVA

ISSN: 1023 - 8735

A Gilaki - Persian Language
Journal Related to the Field of
Culture, Art and Researches
ON GILAN (North of Iran)

Director and Editor:

M. P. JAKTAJI

P. O. BOX 41635 - 4174

RASHT, IRAN

Tel: 0131 30909

در فراق پاینده

گیله‌وا در سوگ یکی از نزدیک‌ترین همکاران خود

محمود پاینده لنگرودی یکی از برجسته‌ترین شاعران، نویسندگان و محققان گیلان بیستم و هشتم آبان ماه در سن ۶۷ سالگی بر اثر سکته قلبی در تهران دار فانی را وداع گفت و در وادی لنگرود - زادگاه خود - بخاک سپرده شد. پاینده یکی از معدود پژوهشگران گیلانی است که تمامی عمر خود را صرف خدمت به فرهنگ بومی گیلان زمین کرده است و همه آثارش درباره گیلان رقم خورده است. صفحات گیله‌وا از شماره‌های نخست سال اول تا آخرین شماره‌های سال ششم مشحون از آثار قلمی این نویسنده خلاق و مردم دوست بوده است. مرگ او ضایعه جبران ناپذیری بر پیکر فرهنگ و هنر و ادب بومی سرزمین گیلان وارد کرده است و جای خالی او را مشکل بتوان به این زودی پر کرد. پاینده ادامه نسل زنده یاد ابراهیم فخرایی و بهمانگیر سرتیپ پور بوده است که آنان نیز هرچه نوشتند از گیلان نوشتند. گیله‌وا بخاطر فقدان از دست دادن این نویسنده هنرمند و توانا و خوش فکر و یارویار صمیمی و همیشگی خود، ماه گذشته ویژه نامه‌ای را تحت عنوان "در فراق پاینده" در ۳۲ صفحه تدارک دیده چاپ و منتشر کرد. تاخیر این شماره گیله‌وا را بخاطر از دست دادن یکی از نزدیکترین همکارانش ببخشید.

آن چه در این شماره می‌خوانید:

صفحه ۲

۵

۶

۷

۹

۱۳

۱۴

۱۹

۲۲

۲۴

۲۶

۲۷

۲۸

۲۸

۲۹

مطالب فارسی

سرمقاله: یک خنجر زخم

خبرهای فرهنگی، هنری و...

از گذشته‌های دور، با یاد پاینده / محمد کلاتری (پیروز)

محرومیت گیلان، شرم آورتراز آن چه تصور گردد

نظری به قالیچه میرزا کوچک خان جنگلی در موزه فرش ایران / ابوالفضل وکیلی

رحیم صفاری: وکیل دهاوی، روزنامه نگار و... / جعفر خماسی زاده

کتاب احکام نجوم کوشیار / مهندس محمد باقری

وضعیت معادن و مواد معدنی در گیلان / هادی دلجو

یک داستان کوتاه از علی عمود: مهمان / رحیم چراغی

نگاه دوم به خاطرات اردشیر آوانسیان / ح - ماندگار

فرهنگ عامه / جهانگیر دانای علمی - فریدون قاسمی دارستانی

کنکاشی در ترانه‌های عامیانه رضا خراتی / محمد صادق ریسی

آشپزخانه گیلانی: شیرین تره / ر. سیف پور

مهرهای پستی گیلان / مهران اشرافی

تازه کتاب

مطالب گیلکی

شعر: کوروش اسدالله پور - اصغر امیرزاده - جعفر بخشی زادمحمودی - کریم رجب زاده - مرتضی رحمانی - محمد

فارسی - علیرضا کریم - سعید مبلغ ناصری - سیدرضا مددوش - علی مصومی - روح‌الله مهدی پور عمرانی - وارث فومنی -

بهروز وندادیان

داستان: سراج‌شوری / هادی غلام دوست

۱۵-۱۸

۱۶

طرح روی جلد: ماکان پورا احمد

در ارتباط با سرمقاله

لینوکرافی: آریا

چاپ: قیام، تلفن ۳۲۹۵۳

صحافی: ستوده، تلفن ۲۵۸۴۶

گیله‌وا در حکم و اصلاح و تلخیص مطالب آزاد است.

چاپ هر مطلب به معنای تأیید آن نیست.

استفاده فرهنگی از مطالب به شرط ذکر مأخذ آزاد و استفاده انتفاعی از آن منوط به اجازه کتبی است

یک پیام

گیله‌وا به موازات چاپ و انتشار مجله اصلی، گاهی به مناسبت‌هایی دست به انتشار ویژه‌نامه‌های مستقلی می‌زند که تیراژ آن‌ها محدود است و فقط در شهرهای گیلان میان کتابفروشی‌ها و برخی کیوسک‌های مطبوعاتی فعال توزیع می‌شود. از این رو مشترکان عزیز و طیفی از خوانندگان علاقمند گیله‌وا در خارج از استان و کشور از خبر چاپ و انتشار آن بدورند و وقتی در مجله شماره بعد با خبر می‌گردند مایل به تهیه آن‌ها می‌شوند. بنابه درخواست برخی مشترکان خارج از گیلان و ایران پیشنهاد می‌کنیم مشترکان عزیز که مایل به دریافت این گونه ویژه‌نامه‌های مستقل می‌باشند می‌توانند به اختیار خود مبلغی (که حداقل از ۲۰۰۰ تومان در داخل کشور و ۵۰۰۰ تومان خارج از کشور کمتر نباشد) به حساب ماهنامه واریز نمایند و پشت حواله حتماً قید فرمایند "مربوط به دریافت ویژه‌نامه‌های گیله‌وا". برای این عزیزان دفتر مخصوصی تهیه شده است تا منبذ و ویژه‌نامه‌های گیله‌وا نیز به نشانی آن‌ها پست شود. این پیشنهاد شامل آن دسته از خوانندگانی که گیله‌وا را مستقیماً از مراکز فروش ما در تهران، مراکز استانها شهرهای دور دست و یا خارج از کشور تهیه می‌کنند نیز می‌شود. این تأکید که نام و نشان دقیق (حتی المقدور) تایپ شده) خود را برای ما بفرستند.

کیلیکی‌های بیژن نجدی

بیژن نجدی شعر کیلیکی ندارد و یکبار در نشستی برایم دو بیت‌های بالا را خواند و گفت به تفنن گفته‌ام و دیدم طنزی زیبا در آن نهفته است و ترکیبی است از واژگان بیه پیش و بیه پس. یاد داشت کردم و این ماند و او رفت و سپرده میشود به گیله واکه با نام گیله واکه به ذهن جاودانه تاریخ سپرده شود.

لاهیجان - حیدر مهرانی

تی دیما خال دره می‌دیما دانه
ترا سفتال بگشته مه زمانه
من و توشوندریم ایمر و کونوس باغ
ترا تورش کونوس وا، مه چی وانه؟

بیدم سرد پلا باورده می‌مار
بوتم سرد پلاره آشلم بار
بنیشته موشت بزه هاچین پلا سر
بوتم هر روز هینه، بوته آغوزدار

تی شو آفتوزنه، می‌خونه وارش
مراگرزن بزه، ته گینه خارش
تو خوشگیلی، تو تهرانی، تو رشتی
مو هنده گیله مردم، هنده گالش

مهندس محمد باقری

انتشار متن عربی کتاب احکام نجوم کوشیار

همراه با ترجمه‌های انگلیسی و چینی آن

کوشیار گیلانی ریاضیدان و اختر شناس ایرانی نیمه دوم قرن چهارم و اوایل قرن پنجم هجری کتابی در احکام نجوم دارد به نام "المدخل فی صناعة احکام النجوم" یا "مجموع الاصول فی احکام النجوم". این کتاب در دوره اسلامی از منابع مهم و رایج این رشته بود چنان‌که عروضی سمرقندی در چهار مقاله گفته است: "... و از شرایط منجم یکی آن است که مجمل الاصول کوشیار زیاد دارد..." وجود تعداد زیاد نسخه‌های این اثر در کتابخانه‌های جهان نیز مؤید این امر است.

این اثر کوشیار به فارسی و چینی هم ترجمه شده و تعلیقی به ترکی از آن در دست است. ترجمه چینی احکام نجوم کوشیار در اواخر قرن هشتم هجری تهیه شد و دوبار به چاپ رسیده است.

پروفسور میچیو یانو *Michio Yano* از

پروفسور میچیو یانو

دانشگاه توکیو در سال ۱۹۹۷ میلادی متن ویراسته مجمل الاصول را همراه با ترجمه انگلیسی آن به صورت آراسته و پاکیزه‌ای منتشر کرده و ترجمه کهن چینی اثر را در پایان افزوده است. پروفسور یانو مقدمه مفصل و واژه نامه‌های مفیدی نیز در کتاب آورده است. مشخصات کتابشناسی این اثر به قرار زیر است:

Kušyar Ibn Labban, Introduction to Astrology, edited and translated by Michio Yano, Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo, 1997. 319 pp

کتاب المدخل فی صناعة احکام النجوم، تالیف ابی الحسن کوشیار بن لیان بن باهری الجبلی، تحقیق میچیو یانو، طوکیو، ۱۹۷۷.

را، با همان هیئت تحریریه، بمهده گرفت و توانست تا چندی با پیروی کامل از سبک کار و روش سیاسی محمد مسمود و لحن تند او و به همان خوبی سابق روزنامه مرد امروز را منتشر سازد، که این کار او می‌تواند مشخص انسانیت و وفاداری او در دوستی و روبرو شدن با خطرهای سیاسی باشد. رحیم صفاری مردی اهل مطالعه بود و از ساعت‌های بیکاری خود برای ترجمه و تحقیق استفاده می‌کرد. تعدادی از جزوه‌های حقوقی ایشان در همین دوره نیز وسیله آقای دکتر کاشانی، از استادان میرز دانشگاه تهران که سرپرستی سابق حقوقدانان ایرانی در دادگاه بین‌المللی لاهه را به عهده داشت، مورد استفاده دانشجویان قرار داده می‌شود.

از آن شادروان برگردانی از کتاب "سیسرون در راه آزادی جهان" به چاپ رسیده و در اختیار پژوهشگران و آزاداندیشان نهاده شده است. او افزون از مقالاتی که منتشر ساخته کتابی با نام تاریخ سیاسی ایران بعد از سوم شهریور ۱۳۲۰ در دست تألیف داشت که گرچه چیزی به پایان آن باقی نمانده بود ولی واقعه اسفبار درگذشت او در روز دوشنبه ۱۴ آبان ماه ۱۳۶۹ در حالی که هنوز بیش از ۷۳ سال از عمر پربارش نگذشته بود، آنرا ناتمام گذاشت.

خدایش رحمت کند، روانش شاد و یادش گرامی باد.

● باتشکر از دوست گرامی ام‌آقای منوچهر صفاری که زندگی نامه برادر و الاستبار خود را در اختیار من نهادند.

یاوران گیله‌وا

در فاصله انتشار شماره ۵۰ تا شماره حاضر یآوری این عزیزان مشمول حال گیله‌وا شد. در حقیقت این یاوران در هزینه صحافی این شماره مجله و بخشی از چاپ آن مشارکت داشتند. این مشارکت عمومی بر گیله‌وا و گیلان دوستان و دوستانان فرهنگ بومی گیلان زمین مبارک باد. ● آقایان حسین ملک پور، مازیار ملک پور، مانی ملک پور و علی گل محمدی از هامبورگ (آلمان) ۲۸۰۰۰ تومان

● نیما میرخوشحال (آلمان) ۱۰۰۰۰ تومان

● حسین خجسته (چالوس) ۷۵۰ تومان

● دو عزیز یاور دیگر که خواستند نامشان ذکر نشود برای بار دوم و سوم از تهران ۱۱۰۰۰ تومان

کمک به گیله واکه کمک به بقای فرهنگ بومی و اصیل گیلان و گرامیداشت از مفاهیم و بزرگان علم و فرهنگ و هنر و لایب گیلان زمین است و هرچه از دوست برسد نیکوست.